

ԼՈՅՍ

ՀԱՆԴԷՍ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՐՈՑԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ,
ԸՆՑԱՆԵԿԱՆ ԵՒԱՑՈՆ

ԹԻԻ Բ.՝
ՇՐՁՄՆ ՉՈՐՐՈՐԴ.

1876-ՈՅԻՆ

Գ. ՏՄՐԻ
ՅՈՒՂԻՍ 10 ՇՍԲԱԹ

ԲՈՒՆ ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 4368 ՀՐՈՏԻՑ Ա. |

ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՐԹԻՆ

Ա. Այցելութիւն ի Հայաբնակ քաղաքս
Միջերկրականի
Բ. Գիր Յանձնարարութեան Պատրիարք
Սրբազան Հօր
Գ. Ամուսնական խնդիր
Դ. Տարարան Հայաստանեայց Տարարա-
րանի
Ե. Ի նպատակ Հայաստանեայց Տարարա-
րանի
Զ. Շրջաբերական Կոնդակ Ազգ. Խառն
Ժողովոյ

Է. Հայ կամաւորներ
Ը. Խռովութիւն ի Զէյթուն
Թ. Ստեփան Եպիսկոպոս Սանտայճեան
Ժ. Գաթրայ Է. Մանգուսի նամակա-
գիրն
ԺԱ. Հառաւ Արմենուհոյն [Ակնեցւոյ
սո. նժդէն սիրական խ.բ.
ԺԲ. Յայտարարութիւն Նիքոլա իշխա-
նին Գարատաղի
ԺԳ. Ազգ Խմբագրական

Կ. ՊՕԼԻՍ Ի ՅԳՆԲՆԻ ՀԱՅՍՏԱՆԵԱՅՑ

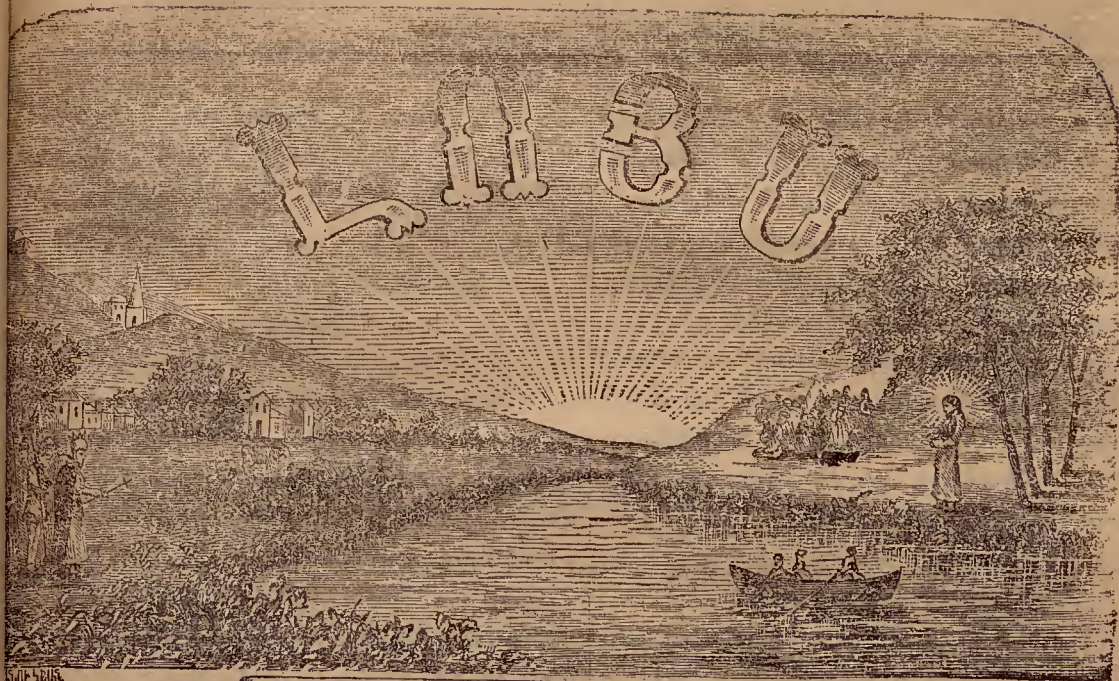
ՀԱՅԿԱՅԻՆ

ԿԱՌԱՐԱԾՈՒՄ

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԿԱՌԱՐԱԾՈՒՄ

Գ.
Ի
դ.եր
Ժաղ
հա
բեր
դա
լու
լու
ու
ին
դա
ալ

ԵՍ ԼՈՅՍ ՅԱՇԻԱՐՋ ԵԿԻ

ՀԱՆԴԷՍ ԶԱՐԱԹԱԿԱՆ

Գ. ՏԱՐԻ ՇՐՋԱՆ Դ. ԹԻԻ Բ.

1876

ՅՈՒՂԻՍ 10 ՇԱՐԱԹ.

Ա Յ Յ Ե Լ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ի ՀԱՅԱՐԱՆԱԿ ՓԱՂԱԲՍ ՄԻՋԵՐԿԻՐԱԿԱՆՆԻ
Թուրքիոյ դաւաճանքուն մէջ Աղ-
ղերնուս ունեցած Եկեղեցեաց, Վար-
ժարանաց, Վանօրէից և այլ Աղղային
հաստատութեանց և ասոնց վերա-
բերեալ նիւթական և բարոյական հան-
գամանաց մէկ հաւաքական վիճակագ-
րութիւնն և տեղեկութիւնն չդառնու-
լուն համար, միշտ Աղղը գրեթէ դժ-
ուարութիւն կ'ըլլէ ասոնց վերաբերեալ
ինդիր մը ծագելուն: Թէև շատ ան-
գամ միջոցներ խորհած և մէկ քանին
ալ դործադրած է տեղական Առաջնոր-

դաց միջնորդութեամբ, բայց ցարդ ըստ
օրինի որոշ դադախար մի առած չէ այս
մասին:

Այս անգամ սոյն ղղղի թերին
լրացնելու փափաքով, մտադիր եղած
ենք մօտերս ճանապարհորդութիւն մի
ընել և այցելել նախ Միջերկրականի
Հայաբնակ դաւաճանքին՝ Ի Զմիւռնիա,
անտի յԱղէքսանդրիա, յԵգիպտոս, Ի
Ս. Նքուստպէմ, և Ի վերադարձին՝ Իս-
կէնաէրուն, Տարտանէլ, Ի Կէլիպօլու,
Ի Ռօտտութոյ, յԱնգլիանուպօլիս, Ի
Պրուսա ևն:

Փափաքելով որ մեր սոյն անձնուէր

Ճառայութիւնն Աղղ. Վարդապետն, կրօնական Պատկառելի Ժողովոյ և Բարձր. Պատրիարք Սրբազան Հօր հաճութեամբ ընդ և հրամանաւն վճարուի, որպէս զի Գաւառական Առաջնորդաց և ուրիշ Աղղային պաշտօնէից կողմանէ գիւրութիւն ընծայուի մեր պահանջած տեղեկութեանց մասին, այս առթիւ յատուկ խնդրագրով մի գլխակցինք Ս. Պատրիարք Հօր և հետևեալ առ Առաջնորդս ուղեալ յանձնարարականն ընդունեցինք :

ՅԱՆՉԵԱՐԱՐԱԿԱՆՆԵՐ

Առ. Գեր. Առաջնորդ եղբարս եւ համայն Բարեշնորհ Վարդապետս եւ Սրբաւոռէր Փանանայս եւ Բարեպաշտ օրհնեալ Ժողովարդս Հայոց Թրակիոյ եւ Միջերկրական ծովու քաղաքաց օրհնութեամբ եւ ողջունիս 'ի Քրիստոս Յիսուս :

Յարտ լիցի, զի . . . Տէր Հնայեակ Ծ. Վարդապետ Դիմաքսեան, որ ուսումնասիրութեամբն խրով եւ հրատարակութեամբն «ԼՈՅՍ» անուն Հանդէսին ծանօթ է Ձեզ ամենեցուն, խրով յօժարութեամբ առ 'ի յաղութեան ուսումնասիրութեան խրոյ փափաքեցաւ յայց ելանել վիճակացդ՝ առ 'ի վիճակագրել զամենայն Աղղային հաստատութիւնս քննել եւ տեղեկանալ աւանդանի, որք հարկ իցեն առ 'ի կատարեալ վիճակագրութիւն :

Ձայն զայս Աղղատիրական փափաք Պատուարժան Եկեղեցականիս գովելով եւ մեր, առաք զայս յանձնարարութեան գիր 'ի ձեռս նորա : Արդ խնդրեմ 'ի Ձէնք 'ի հաճողովի սոյն . . . Տ. Հնայեակ Վարդապետին 'ի Քաղաքս Ձեր, 'ի Գիւղս, եւ 'ի Վանա արժանաւայել միծարանք եւ հիւրանիւթեամբ ընկալլիք զոս 'ի փառս Աստուծոյ եւ Եկեղեցւոյս մերոյ, օգնելով ստորերելով աղջօգուտ ձեռնարկութեանց նորին :

Ողջ լերուք եւ գորացեալք 'ի խնամն Ամենակալին Աստուծոյ, եւ 'ի շնորհս ամենասուրբ Հոգւոյն, Եղբարք, Ամէն :

7 Յունիս 1876 (Կնիք)

Պ. Կ. ՆԵՐՍԷՍ ԱՐԳԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ի Պատրիարքարանի Հայոց

ի Կ. Պօլիս

Սոյն յանձնարարականն բացորոշ գծած է մեր պարտականութիւնն և պաշտօնն որ մեր ճանապարհորդութեան միակ նպատակն է, բայց այսու հանդերձ եթէ գաւառացի բարեմէր Աղղայինք՝ Հայաստանեայց Տալանին հաստատութեանն ինքնայորդոր նուէրներ շնորհելու կամք և փափաք ունենան, մեծ գոհունակութեամբ և շնորհակալութեամբ ընդունենինք էանիսակ՝ յայտնենք, վրան զի ինչպէս մեր ճանապարհորդութիւնն Աղղին օգտին համար է, նոյնպէս Հայաստանեայց Տալանն ալ կատարելագործելով Աղղին պիտի կտակենք :

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ԱՍՏԻՍՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

(Շարուն. տես քիւ Ա.)

Բազմակնութեան յուր սկզբունքն Գրիտոնեայ աշխարհէն բացէ ի բոց մերժուած է, իբրեւ խոչնդոտն ամուսնական սիրոյ՝ երջանկութեան և անդորրութեան : Շատ աղկեր և Ժողովուրդներ ալ, որ բազմակնութեան անել բաւին մէջ կ' թափառէին ամեն տեսակ բարոյական և նիւթական վրտանդներու կնիւթարկեալ, Աւետարա-

նական այդ հրամանին ինքնայորդոր հը պատակելով՝ սկսան առ տնին խակական քաղցր բերկրանքն ու հաճոյքն վայելելը և հետեւաբար քաղաքակրթութեան ա մենահակայ քայլն առնուլ : — Ինչ որ է միակնութեան սկզբունքն ընդունող ժողովրդայ վիճակն, նոյն չէ բազմակնութեան սկզբունքն ընդունող ժողովրդայ վիճակը, առաջինը քաղաքակրթութեան մէկ պատկերն է, իսկ երկրորդը անոր մէկ դժնեայ հրէշը :

Ապահարզանի սկզբունքն ընդունելն՝ ստորբեր ձևի մի տակ բազմակնութեան զեղծումն ընդունելու հաւասար է, սա տարբերութեամբ որ այս վերջին կոտորակերգութիւնն մի և նոյն տեսարանի վրայ է, իսկ առաջինն զոտ զատ տեսարաններու մէջ : Բայց եթէ անգամ մի դիտակցութեամբ քննենք քաջ պիտի համոզուինք որ ապահարզանի զեղծումն յառաջ եկած աղէտներն աւելի վտանգաւոր են քան բազմակնութեան յառաջ եկածներն, վասն զի այս վերջնոյն առեւթիւնն, նախանձն, կեղծիքներն և քսութիւններն սահմանափակ են, իսկ առաջնոյն՝ անսահման : Մէկ տան մէջ վիճակեալ բազմակնութիւնն քիչ շատ պատկառանք կ'կրէ, վասն զի մէկ տեղ կեանք վարելու տրամադրութիւնն և մէկ տեղ որդիներ անուցանելու վիճակն չեն թողուր որ անգը քան զչափն ծայրայեղութեանց մըտի, մինչդեռ միւս դրութիւնն այս ակնածական պարագաներէն ալ զուրկ գտնուելուն համար կրնայ սանձարձակ ամեն տեսակ ոճիր գործել :

Ապահարզանն ոչ միայն բազմակնութեան աւելի վտանգաւոր մէկ ձևն

է : այլ և կին հասարակայ քարոզելու ալ հոմանիշ է : Եթէ ասոնց մէջ ալ տարբերութիւն մի կայ, այն է որ՝ հասարակայ կին մի առանց խորութեան խոր պատիւն հասարակութեան կրնձայէ, իսկ ապահարզանն՝ հասարակութեան մէկ մասին, սակայն երկու եղանակն ալ առանական կենցաղաւարութենէ բնու տարբերութիւն չունի :

Կերեւի թէ Տպէյ խմատառներն ալ իր յառաջ բերած փաստերուն ինքն ալ աղէկ համոզուած չէ որ իր պատճառաբանութեանց տեար կողմին ուժ տարու համար հին օրինաց կ'կոթնի և կառարկէ թէ Մոլսէն ալ ապահարզանի սկզբունքն ընդունած և խորացելի ժողովրդեան մէջ տարածած է : Բայց դիտնուլ պէտք է որ Մոլսէն չէ թէ այդ ապահարզանն օգուտներ ունենալուն համար ընդունած է, այլ խորացելեան աղգիւն խտտաորտութեան համար ակամայ պարտաւորած է հրամայել ապահարզանն, որ աղէտներէ ուրիշ օգուտ մի երբեք արտադրած չէ :

Քրիստոնէական կրօնի հիմնադիրը սոյն ապահարզանի և բազմակնութեան զեղծումներն և անոնցմէ յառաջ եկած աղետաբեր հետեւանքներն տեսնելով, ամուսնութիւնն իւր նախկին պարզ լինման երջանիկ վիճակին կրկին բարձրացուց լսելով «Եղիցին երկրքեան ի մարմինն» և զոր Աստուած զուգեաց մարդ մի մեկնեացէ » :

Այս վիճակն քանի որ կայ ու կ'կենայ, Քրիստոնէայ մի ամենեկին իրաւունք չունի Քրիստոնէական շրջանի մէջ հակառակ վարուիլ մինչդեռ այն վճռոյն էական պայմաններուն դէմ մնալ :

զմանչում մի չկայ : Ամուսնական էական պայմաններուն բարոյական կողմն է հաւատարմութիւնը, իսկ ֆիզիքական կողմանէ զուգաւորութեան կարողութիւնը, վրան գի ամուսնութիւնն բարոյական մէկ մարմին մի կարմելու և Աստուածային զուգաւորութիւն մի ըլլալու համար այս կրկին պայմաններն անհրաժեշտ են, և եթէ ասոնց մէկ կամ միւսն պակասի, ամուսնութիւնն՝ ամուսնութիւն չէ, և հետեալաբար կիներ կամ այրն կըրնայ և ազատ է ձգել իւր շամուլին :

Յաջորդ բռնով

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ՏՊԱՐԱՆ

Աշխարհիս մէջ չկայ մի գործ կամ ձեռնարկ, որ առանց ջանքի, առանց զոհողութեան և առանց աննկուն աշխատութեան պսակուի, դարձեալ չկայ գործ մի կամ ձեռնարկ մի որ իւր իսկ չընդոսներն ու արդելքներն չունենան, որք որքան բռնուն ընդգիծութիւն ընեն, այնքան աւելի կատարելութիւն կ'ներշնչեն այն գործին : Մեր Հայաստանեայց Տպարանի հաստատութեան ձեռնարկելուս՝ այս ամեն վարձերն մեր գլխէն անցան և թերևս շատ փորձերու և արդելքներու ալ պիտի պատահէնք մինչև որ զոյն ըստ օրինի կատարելագործենք :

Բայց վհատիլ՝ ձեռնկծափ ըլլալ և մտ դառնալ պէտք է՝ քանի որ ճանապարհին կէտն դրեթէ հասած ենք . —

ու, այլ աննկուն արիութեամբ և քրտնաթոր աշխատութեամբ յառաջ պիտի ընթանանք, ինչպէս որ այս ընթացքով յաջողած ենք սուղ միջոցի մի մէջ Հայաստանեայց Տպարանի ամեն պէտքերն ըստ կարի կարգադրել, և այսօր այն մեր եռամսեայ Տպարանն՝ չորս—հինգ տարեկան Տպարաններու հետ կրնայ մրցիլ, թէ ընդհանուր դրերուն նորութեանն և բարեձևութեանն կողմանէ և թէ մարուր գործեր հանելու մասին :

Ձեռնարկ մի այս կարճ միջոցին մէջ այս տտիճանի բերել, յիրաւի հընարաւոր չէ. մանաւանդ ի նկատի առնելով ժամանակիս դրամական տաղնապն և նման չտեսնուած անձկութիւնն ու միմեանց յաջորդող աղիողորմ գէտքերն ու պատահարներն, բայց ողորմութեամբն Ամենակարողին Աստուծոյ և Ազգին շնորհին կ'յանդգնենք ըսել թէ կըրնանք, անանկ որ շատ միամիտներու զարմանքն դրուեց, շատ նախանձորդներու զայրոյթն շարժեց և Լուսոյ միանգամայն Հայաստանեայց Տպարանի բարեկամաց խնդութիւնն աւելցուց :

Մեր ողն հաստատութեան համար միայն Մամլոյ և անոր զանազան գործիքներուն 78 Սամ. ոսկի վճարած ենք. դարձեալ 300 քաչէն (օխայ) աւելի բողբաղի, գլխաղի, զարդագի, ծաղիկներ, զանազան տեսակ դրծեր, և այլ մանրամասն պէտքեր առած ենք որոյ ամբողջին դումարն 270 ոսկին անցած է, իսկ հանդանոսութեանէ ցարդ գոյացած դումարին ամբողջութիւնն է 62 ոսկի, տրկէց յայտնի կերելի թէ տակաւին 208 ոսկւոյ չափ

պարտք ունինք, ի բաց թողլով այս գու-
մարին բանած և բանելիք տոկոսը :

Իրաց այս վիճակին մէջ գարձեալ
ոչ յուսահատած ենք և ոչ վհատած,
այլ յոյս ի սրտի կ'տածենք, որ ոչ միայն
այս պարտքերն պիտի վճարենք, այլ և
աւելի պիտի կատարելագործենք Հայ-
աստանեայց Մամուլն և մինչև իսկ ա-
նոր սեւական կալուած մի ալ պատ-
րաստելու համար պիտի աշխատինք որ-
պէս զի մեր այս կտակը ամեն կերպով
ապահովէ Հայաստանեայց Տպարանն և
արդիւնաւոր և օգտաւէտ ըլլայ Ազգին
ապագային համար :

Աստուածային կարողութիւն մի,
և Ազգային աջակցութեան մի, անկա-
րելի է որ մեր այս յոյսն խաբէ :

Ի ՆՊԱՍՏ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ՏՊԱՐԱՆԻ

Մենք մեր ազգանուէր ձեռնար-
կութեան մէջ կարի յանդգնութեամբ
յառաջ նետուեցանք, արհամարելով
ժամանակիս ձախող սրբազաններն և
դրամական անձուկ վիճակն :

Այլ և այլ ազգայնոց կողմանէ ե-
ղած խոտումներն և յուսադրութիւն-
ներն թէ և ցարդ ըստ արժանւոյն իրա-
կանութիւն չդատն, բայց տա արդիւնքն
ունեցան, որ մենք մտաւար խիւր գլխե-
ռլ ալ գարձեալ խաբուած չեղանք, զի
գործերնիս յառաջ վարեցինք և ոչսօր
յանուն Հայաստանեայց օրինաւոր Տպա-
րան մի ալ ունեցանք, որոց գոյութեան
և նպատակին վերայ ասկէ առաջ զատ
յօդուածով մի խօսեցանք, և այժմ կը

մնայ մեր աշխատութիւնն և վաստակն
կրկնապատկել մի միայն գիգուած պարտ-
քերնիս վճարելու և տոկոսէ ազատելու :
Մեծ յոյս ունիմք որ մեր այս անձնուէր
ջանից և վաստակոց բարոյապէս և նիւ-
թապէս բարերարողներ չեն պակսիր և
զմեզ այս դժուարաքիրտն աշխատու-
թեան և ծանր լուծին ներքև կ'քաջա-
լերեն, որպէս և այս նուազ բարեհա-
ճեցան հետեւեալ Մեծ. Ազգայինք մեր
օժանդակել մեր ձեռնարկութեան ի-
րենց սիրայօժար նուէրներովն :

Վ. Կարապետ Էֆ. Փափաղեան 2 Ռսկի
Գեր. Տ. Պետրոս Ծ. Վ. Բաղրատունի 1 »
Մեծ. Գրիգոր Էֆ. Խանամբերեան 1 »
» Մարուգէ » Ֆրէնկեան 1 »
» Մեքքոն » Գաւիթեան 1 »
» Կարապետ » Բաղուճճեան 1 »
» Ս. Հիւարչեան, Մ. Պատկերեան,
Հիւնքեարպէյէնեան, Փափաղ-
եան և Գ. Նահապետեան Է-
ֆէնախը 1 »
» Կարապետ Էֆ. Գեմալիկեան 1/4 »
» Պետրոս » Ազեւարեան 2 Ա. Մճ
Սանունք Մէզպուրեան վարժարանի 24 ՂԸ

Վերադրեալ Հայաստանեայց Տպա-
րանի բարերարաց անուններն մեծաւ
գոհունակութեամբ և բազում շնորհա-
կալութեամբ կ'հաշակենք, որ ասանկ
անձուկ ժամանակի մէջ ալ իրենց նուէր-
ներովն քաջալերեցին և խրախուսեցին
զմեզ, անպայուցանելով իրենց ազգանի-
րական եռանդն և բարի ու ազգօգուտ
ձեռնարկութեանց նպատակելու յօժա-
րամտութիւնն, և այս կարգի ազգա-
սիրաց առատաձեռնութեան շնորհին
է, որ Ազգն ամենայն ուրեք զա-
նազան ազգային յիշատակօք և հաստա-
տութեամբ կ'պանծայ :

Կ' մաղթեմք որ Աստուած օր քան
զօր զօրացնէ և առաւելու պատկեաց
թիւն :

ՇՐՋԱՆԵՐԱԿԱՆ ԿՈՆԴԱԿ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՅՈՒՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

Ըստ որոշման Ազգային խառն Ժո-
ղայն Կեդրոնական Վարչութեան վանքն
կիրակէ հետեւեալ Կոնդակն պիտի ըն-
թեւոյտի Մայրաքաղաքիս Եկեղեցեաց
մէջ բարեմաղթական ազօթիւք :

**ՆԵՐՍԷՍ ԾԱՌԱՅ ՔՐԻՍՏՈՍ ԵՒ
ՇԵՆՈՐՀԻ Ս. ՀՈԳԻՈՅՆ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ
ԷՒ ... ՊՏ. ՀԱՅՈՑԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍՈՅ,**
առ ամենայն Եկեղեցիս Հայաստան-
եայց՝ որ ի Մայրաքաղաքիս և յամե-
նայն Հայաբնակ դաւառս Թուրքիոյ,
առ Գեր, Առաջնորդս, Սրբակրօն Վա-
հագարս, Բարեխրատ Քարոզիչս և Հո-
գեղոն Քահանայս, առ ազգանուէր
և բարեջան Անդամս Ժողովոց և Խոր-
հրդոց, և առ համբրէն հաւատացեալ
Ժողովուրդս մերաղնեայս՝ ողջոյն և օրհ-
նութիւն և սէր և ինքութիւն ի Յայն
բնաւից, յերկնային խաղաղութիւն և
ի զօրագրութիւն հաւատոց՝ ի Տէր Յի-
ՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ :

Այն օրէն ի վեր՝ որ Հայ Ազգին
ամենպէս մասն Օսմանեան հզօր Տէ-
րութեան հպատակաւոր քաղցր հո-
գմանայն ներքե մտաւ, իւր հինգ դա-
յուց պատմութիւնը կը ցուցնէ, թէ
ի՞նչ մեծամեծ շնորհներ իրեն պարգե-
ւած է այս հզօր Տէրութիւնը : Եթէ
այսօր Թուրքիոյ մէջ կը տեսնենք Հայ

ազգը՝ որ կը պահէ իւր Կրօնը, իւր
Եկեղեցին, իւր Լեզուն, իւր Պատմու-
թիւնն ու աւանդութիւնները, վերջա-
պէս եթէ այսօր Հայ ազգն կ'զգայ իւր
էութիւնը, նոյն բարեխնամ Տէրութեան
շնորհաց արգիւնք են : Այս ճամբառու-
թեան ամէն Հայու միտք համոզուած
է և չկայ Հայ մը զրեթէ՝ որ ասոր
գէտ խօսի առանց իւր պատմութիւնն
անգիտանալու և Ազգին շահերը չճան-
չելու :

Հայոց ազգն ալ իւր այս վայելած
շնորհներուն փոխարէն հաւատարիմ
հպատակութիւն ցուցուցած է ազգ-
եամբ, և յարատե երախտագիտու-
թիւն իւր սրտին մէջ կրած է յարգւոյ
յորդիս : Ինչ ասպարէզ որ բացուած է
իւր առջև, հոն բերած արդաստարած
է իւր բոլոր մտաւորական, բարոյա-
կան և նիւթական կարողութիւնները
և ապացուցած է այսու թէ Օսմանե-
ան Պատմութեան ամենակարեւոր տարրն
է :

Ստոյգ է թէ և որ Հայ ազգը մերթ-
նդ մերթ գաւառներու մէջ Բարեխր-
նամ Տէրութեան կամաց հակառակ հա-
րատահարութեանց ենթակայ եղած
ալ է, հարստահարութիւնք որոնք մի-
այն մարմինը կը փնտենէ, և հեռի են
այն տեսակ հարստահարութիւններէն՝
որոնք ոգին և մարմինը միանգամայն
կը փնտենէ և ազգին գոյութեանը կը
սպառնան, սակայն վերջին օրերս ձեռք
առնուած միջոցներով և մանաւանդ
վեհափառ Սուլթանի գահակալու-
թեան առթիւ հրատարակուած Հրո-
վարտակին սկզբանց յենով՝ մեծ յոյս
ունենք որ այնպիսի մասնաւոր ճշմանց

ու անկարգութեանց ալ հիմնական բարեկարգութեամբք առաջքը պիտի առնուի, և մեր գաւառացի ազգայինք լիովին պիտի վայելեն Բարեխնամ Տէրութեան մեր Ազգին վրայ ունեցած մասնաւոր սիրոյ և համակրութեան արգիւնքը:

Արգ Հայ ազգն՝ որոյ ճակատագիրն այսչափ դարերէ 'ի վեր նուիրագործեալ կապերով միացած է Օսմանցոյն ճակատադրին հետ, չը կրնար անտարբեր մնալ Օսմ. Տէրութեան գրաւումած արդի ծանրակշիռ պարագայից մէջ, այլ պարտաւոր է ինչպէս ամեն ժամանակ, նոյնպէս և առաւել ևս ներկայ ժամանակին մէջ անկեղծ օժանդակութիւն մատուցանել: Այս օժանդակութիւնն ընելով հայրենասէր Հայը՝ նոյն իսկ իւր ազգային շահը պաշտպանած կ'ըլլայ, վասն զի Օսմ. երկիրը պաշտպանել՝ Հայաստանը պաշտպանել ըսել է. նոյն իսկ Հայուն կրօնը, Դպրոցը, ինչքը, տունը, ընտանիքը և պատիւնն ու կեանքը պաշտպանել ըսել է:

Ուստի՝ խորհրդակցութեամբ Խառն ժողովոյ Ազգային Վարչութեան նախնական պարտք կը համարեմ այսու՝ Շրջաբերական Կոնգրակաւ յորդոր կարգաւ բոլոր Հայ ժողովրդեան, որ ամէն ոք իւր կարողութեան սահմանին մէջ Հայրենեաց պաշտպանութեան համար պէտք եղած օգնութիւններն ընել վրութայ. նախ ազօթելով հրամարտույթաւ յատենի Եկեղեցւոյ առ Ամենաբարձրեալն Աստուած, Թաղաւորն Թաղաւորաց, որպէս զի իւր նախնական հազար հոլովեաց պաշտպանու-

թեամբն մեր Օգոստափառ Սուլթան Մուրատ Ե. Կայսրն և Նորա Աթոռն անսասան պահպանէ, իւր Նախարարաց և Պաշտօնէից խոհեմութիւն և իմաստութիւն պարգևէ, և Կայսերական արիագունդ բանակաց և Ղինույ յաջողութիւն չնորհէ: Նոյնպէս աղօթելով այն ամէն ազգէ կամաւորելոց համար՝ որք հայրենասիրական եռանդով վառուած լինէր կառնուն հայրենեաց թշնամիներուն դէմ:

Երկրորդ՝ ըստ կարողութեան իւրաքանչիւր ուրուք և ըստ յօժարութեան կամաց օգնելով թէ նիւթական և դրամական նպաստից մասնակցութեամբ և թէ անձնական ծառայութեամբ:

Վերջապէս ամենքս 'ի մի բերան և 'ի մի սիրտ չը խնայենք մեր Վեհապետն և մեր Հայրենեաց պաշտպանութեան համար որ և է զոհողութիւն և ծառայութիւն, որոնք ներկային ու ապագային մէջ մեր Ազգին համար փառք և օգուտ կը բերեն:

Շնորհք ընդ ամենեւին ընդ Ձեզ եղբայրք, Ամէն:

Տուեալ 'ի Պատրիարքարանէ
Հայոց Կոստանդնուպօլսոյ
'ի 6 Յուլիս ամսոյ 1876 տմի Փրկբիւն
Եւ 'ի քաակաւութեան Հայոց ՌՅԻԵ.

ՀԱՅ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐ

Հայերը քանի հարիւր տարիներէ 'ի վեր զենքը ձգած էին, զէնքն զՀայերը մոռցած էր և Հայն զզէնքը:

Քրիւրի յիշատակը պատմութեան մէջ անէծք մ'է, և Շապօի գովասան իւր դատարարութիւնը սկսի լինի:

Կատեն, թէ աշխարհ լուսաւորուած է,
—հա, հա, հա:

Եթէ աշխարհ ասելով քանի մի հազ-
ուադիւտ իմաստասիրաց մունջ զրքերն հա-
ֆընալ հարկ է, ուրեմն բոլոր աշխարհի թան-
գարաններուն կրակ պէտք է: Կրակ, ուր
այդ գոխային լոյսերը ծախին:

Անասնոց վիճակի բարեփոխումը ինչքի է
հղեր, տեսէք, սա ծաղրելի մարդն, ու իւր
հեգնելի մեծամտութիւնը, կը կարծէ թէ ին-
քրդներ բարեփոխեց եւ ահա կարգը անասնոց
եկաւ:

Նուսաւորութիւնը դրքերու մէջ միայն
մնաց, գործերը դեռ նոյն քառսը կը կաշմեն,
սլուցէ աւելին:

«Հաւասարութիւն ու եղբայրութիւն»
քարոզեց Ֆրանսիան, եւ չի տեսայ որ օր մի
քիւր սեղանի աւելցուելով, Ֆրանսային թողած,
անթիւ Հային ու Հրէին տար, չի տեսայ մի
Գաղղիական ընկերութիւն որ ասէր, Հայն,
այ մեր եղբայրն է, մեր վարժարանաց մէջ
մեր տղոց թուոյն հաւասար Հայ սղայ ալ աւ-
անը:

«Ազատութիւն ու իրաւունք» գոչեց
Անգլիա, եւ չի լսեցի որ օր մի, Բարլամէն-
թին ասէր, — աշխարհի փոշիներուն մէջ կտր-
ուող Հայն ու իր իրաւունքը կայ պէտք է
սիրկուի մեզ հաւասար:

«Արդարութիւն» ազադակեցին ամենուստ,
եւ ահա արդարութիւնը հզօրին յաջողակու-
թիւնը եւ մասնական շահն եղաւ:

Արդարութիւն, ազատութիւն, իրաւունք
եւ եղբայրութիւն, դիտէք, երբ կը հաւա-
ստաւ թէ ասոնք գիւտնադիտական կամ քա-
ղաքագիտական խարէութիւններեւ թակարթ-
ներ չեն, թէ քեդատ դավաճիքի եւ ստպա-
վուզի բերաններ չ'են, թէ անմիտ ձուկերը
փշուր մի կերպով որսալու արուեստը չ'են,
այդ, այն ատեն կը հաւատամ, երբ հրոչակ-
ուի թէ նուիրական մեղք մի եւ սուրբ ո-
ճիր մի պիտի գործուի, թէ մեղքերու ամե-
նաստակալին վերջին անգամ մ'եւս ի գործ
պիտի արուի, թէ մարդասպանութիւնը, ինչ
անուան ու ձեւի տակ լինի՝ թող, լինի, պա-

տերազմ կամ կախաղան, իր վերջաբանը պի-
տի յօրինէ, վերջապէս երբ լսեմ թէ խարու-
կանադէս մի պիտի լինի, ուր Կորչաքովն,
Պիւմարգ եւ Անտրասի՝ իրենց անյագ վա-
ռասիրութեամբը պիտի աշխարհակալ
են . . .

Եթէ այս երեք քաղաքագետներն, երկրին դա-
տարանաց մէջ մարդասպանն ի կախաղան կը
հրամայեն մի մարդ սպաններուն համար, ի-
րենց մէջ մի անդամները զատ զատ կախա-
ղան հանել պէտքը կը լինի լեղուներանէն ըս-
կըսելով:

Միթէ բառը փոխուելով եղեւոն՝ եղեւն
լինելէ կրնայ գաղրիլ, միթէ պատերազմ բա-
ռը այդքան հրաշագործ է:

Լաւ, եւ ահա Հայկայ քնացող առիւծ-
ներն ալ այդ բաղձադարեան մեղքը, զորս
գործել մտցուցած էր իրենց կամ բաղդը եւ
կամ արդարութիւնը, հինգ հարիւր երկար
տարիներէ ետեւ նորէն գործել կը սովորին:

Մեղքը Կորչաքովին ճխոր:

Դասատուն լինըն էր եւ կը յուսում թէ
առաջին զոհն ալ իրմէն պիտի լինի . . .

Գուցէ իմ բնիկ երջողն ասէ թէ Թաթու-
լը անխնայալի քաղաքականութիւնով մի գը-
րել կը սկսի եւ հասարակածին դատաստանը
բեւեռնի վրայ կը տեսնէ:

«Երկինք աթոռ իմ են եւ երկիր պատ-
ուանդան ոտից խնց»:

Բայց երբ քանի մի անիրաւ տիպու-
մաթիքներ, իմաստակ գիւտնադետներ, թա-
գուն, այլ ծանր անխարկութիւններով Հայ
ազգը նախատել կը կամին քանի մի Հայ կա-
մաւորներ տեսնել կամ լսելով, մենք կը
պարտութիւն չնոտ լան առել:

Հայոց (եւ Յունաց) (1) գինւորագրու-
թիւնը, ստել կը կամին, զինական հարուա-
ծէն առաջ, զինական հարուածէն մեծ ազ-
դեցիկ հարուած մի տուաւ Եւրոպական քա-
ղաքականութեան եւ Տաճկաստանի քաղա-

(1) Աւելի Հայերն են աչքի զարնող ի-
բր ամենահաւատարիմ Տաճկաց եւ առաջին
չարժող:

քականութեան ճակատադիրը փոխելով վրձնական լուծում եւ կերպ մը տուաւ նորա , ասաց թէ Եւրոպա խաբեայ է եւ Տաճկաստան բարբարոս ու բռնաւոր չէ , Եւրոպա Տաճկաստանի քրիստոնէից վիճակին բարւոքումն ու կրօնական աղատութիւնը իւր մեքենայութեանց պատրուակ մ'արած է , եւ Տաճկաստան մեղ բարեկամ է :

«Հարսն ու աղջիկ մնաց որ չառեւանդեն , եղն ու ոչխար մնաց որ չի յափշտակեն , եկեղեցական մնաց որ ջորիին մը վրայ կապելով բանտ չի դրկեն , եկեղեցի մնաց որ չի կողոպտեն , սրբութեան սրբոց՝ նշխար մընաց որ չան ճիար չի կապեն եւ այս տխմար աղգը , ասեղ կը կամին , տակաւին տաճկաստանի դատը գործնական եւ վճռական փաստաքանութեամբ պաշտօնականցին եւ տաճկաստանի դարաւոր աղտը , զոր իր վրայէն քերել անհնար էր տաճկին , մէկ անգամով սրբեց համբուրիւ դորայոց զինքը թշուառացնող ձեռքը , որ , օր մի , աւելի յաջող գէնքը բզկտէ . . . » :

Տխմարներ , Հայկայ ազուէս թոռները դիտեն որ ձեր դատը Հայոց դատը չ'է : Հայկայ թոռները աղքատ Ղազարոսին պէս այսօր տարիներ ձեր դուռները նստաւ եւ ձեր սեղանին փշրանքն անգամ չի նետեցիք իւր առջեւ :

Հայկայ թոռներ Մեծատունն ու հայր Աբրահամը կը ճանչեն , որոց մին սիրած չ'ունին եւ միւսը դատած չ'ունին :

Տխմարներ , ով ասաց ձեզ թէ չորս թուլումպաճի Հայ Ազգ մ'է , եւ երկու դատարկապորտ ու սգեստ Հայ Հայոց վարչութիւնը եւ կամ լրութիւնը կը ներկայեն :

«Ձենէ անմեղը քար մի նետէ տաճկաստանին :»

Կորչաքճիք , Ռուսիան , որ Դանիադեան ծակ կարաս մ'է , ուր եթէ ամեն ազգերը բռնեա լեցնես , կը կորնչին , եւ եթէ աշխարհի վրայ բան մի կը սիրէ նա «դայլոք դուռն» է որ կը սիրէ , Յոյնն ու Սլաւը լաւ պիտի վկայեն ապագային մէջ :

Ռեքեմն Անգղիան , նա որ կամացուկ

յեքենադետ (մաքինիտ) մ'է , եւ ոչ ճրի մեքենայ կը չնորէ եւ ոչ կրօնքը իր մեքենայէն անջատ կը վաճառէ :

Գաղղիան է , եթէ հոս սակաւիկ մի չունչ ու կանկ առնում , տակաւ առ տակաւ միտքս կուգայ թէ Գաղղիական դեսպանն էր Հասունեանի ախոյեանը եւ Պապին փաստաբանը :

«Կեցցէ կատուն , որ իր փորին համար է բռնում» ասած է մեր Նալբանդեանը :

Հայերը կրնան ոխալիլ , բայց չ'են խաբուիր : Միթէ կը կարծէք թէ Պատրիարքարանը իր Հայ կամաւորներուն չէր կարող ասել՝ «անմիտ ոչխարներ ուր կ'երթաք , ձեր գացած վայրը ճարակի կամ աւարի դաշտը չ'է այլ մի սպանդարան , Հայկայ չիրիմ հոն չէ , Աւարայր հոն չ'է , ձեր երեսին ծիծաղող ժըպիտին մէջ խեթ ու վրէժ կայ , ձեր առջեւ բացուող ծաղկանց տակ իժ պահուած է , ամառուան առաջին ու վերջին օրերու արեւն , է որ այժմ ձեր վրայ կը ծագէ անխեթ , վաղ մշտատեւ ձիւն ու ձմեռ կուգայ , նրստեցէք , եւ ձեր ձմեռի նեղ օրերուն պաշարը պատրաստեցէք» Բայց միթէ պէտք է մոռնալ որ ապաքէն Ապտիւլ-Ազիզի գահն ու գահաւանն է , բայց հրամայողը Մուլթան Մուրաա Լուսաւորեալ կայսրն է , անցեալը մոռնալու եւ ապագային յուսալու կը թելադրէ զմարդ , եւ ասեղ կուտայ :

Գալ անգամ

ԹԱԹՈՒԼ

ԽՈՌԱՎԱՌԹԻՒՆ Ի ԶԵՅԹՈՒՆ

Հանդիսիս Գ. Շրջանի վերջին թիւերովն դրած էինք Զէյթունի հասարակութեան իրենց Գայմադամէն ունեցած տրտունջ եւ դժգոհութիւնն , նորա կառավարելու եւ ժողովուրդն սիրաշահելու եւ խնամելու անկարողութեան պատ-

ճառաւ, մանաւանդ թէ ժողովրդեան վերայ բանեցուցած բռնի և ասօրինի արդեցութեանց վերայ :

Մենք չենք գիտեր թէ՛ տեղւոյն ժողովրդեան այս բողոքներն ինչ աստիճանի ստուգութիւն ունին, սակայն շատերէն իմացեր ենք թէ Զէյթունի Գայմաղամ Պէյն ժողովուրդը կառավարելու հանգամանքներէն զուրկ կը գտնուի :

Այս մեր խօսածներուն կրնայ ապացոյց համարուիլ Զէյթունի մէջ վերջին օրերս Գայմաղամի ձեռք կատարուած սպաննութեան մի դէպքն, յորմէ ժողովուրդն գրգռեալ ոտք ելած է իւր դէմը :

Կ'սրտամուի թէ՛ Գայմաղամի տունը անցեալներն գողութիւն մի պատահեր և յիշեալ պաշտօնատարն ալ իւր տանը մէջ եղող Հայազգի սպասաւորի մի վերայ կոսկածելուն՝ առանց քննութեան և հարցութիւնի ամենայն անգթութեամբ խղդեղ կամ սպաննել կուտայ :

Երբ այս սպաննութեան ոճիւրն Զէյթունի մէջ կ'հաչակուի, խաղ ժողովրդեան սրտմտութիւնն ու արդար զարոյթն կ'շարժի և ոտք կելլեն քրննութիւն և հատուցում պահանջելու :

Մարաշի կառաւարին հատուկ ներով եղելութեանց՝ անմիջապէս նախազգուշութեան միջոցներ ձեռք կառնու ժողովրդեան սիրտերն խաղաղեցնելու, և թէ կ'հեռագրէ Բ. Դրան այն կողմերն օգնական զօրութիւն հասցնել :

Ահաւասիկ Գայմաղամի մի արարքն որ և ոչ մէկ Տէրութեան և ոչ մէկ օ

րինաց առջև կրնայ արդարանալ, և այսպիսիք են, որք առիթ կուտան թուրքիայ թշնամեաց՝ երկրին իշխանութեան վերայ չարաւարխօսելու և գանդատելու :

Տեսներք այս խնդիրն ի՞նչ վախճան պիտի ունենայ, և թէ արդարացի հատուցում մը պիտի ըլլայ Զէյթունի Գայմաղամի մարդատապանութեան ոճրոյն :

ՍՏԵՓԱՆ ՆՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԱՆՏԱՆԷԱՆ

Մեր նախնիքն թիւերովն յայտնած էինք Ս. Էջմիածնայ Մկառանութեանէն Սանտաճեան Ստեփան Եպիսկոպոսի Հռովմէն վերադարձն, իւր դժուին և երուսաղէմի վանքն դրկուիլն, այս անգամ Բարձրաշնորհ Տ. Եպիսկոպոսարք Սրբազան Հայրն, յիշեալ Գեր. Եպիսկոպոսի համար յատուկ դրութեամբ միջնորդած է Արարատեան Մայր Աթոռ Ս. Հայրապետին և Նորին Ս. Օծութեան Հայրական գթութիւնն և ներողութիւնն խնդրած, որպէս զի հրաման տրուի Սանտաճեան Եպիսկոպոսի Ս. Պատարագ մատուցանելու և ի հոգեւորս մը խիթարուելու :

Ս. Երուսաղէմի Պատրիարք Սրբազան Հօր այս միջնորդութիւնն Քրիստոնէական Ս. Կրօնի ողւորն համաձայն գտնելով, կ'յուստմը թէ՛ ամենայն Հայոց Ս. Հայրապետն ներողամիտ կ'գտնուի Սանտաճեան Եպիսկոպոսի սխալմանց և

մեղանշանաց , որոց ամենքն ալ երիտա-
սարդական արեան և կրից արդիւնք է :

ԳԱՐԹԱԼ

Ե Ի

ՄԱՆՁՈՒՄԷԻ ՆԱՄԱԿԱԳԻՐՆ

. . . Հայր Խմբագիր ,

Մանգումէի Էֆէրար Լրագրոյն
3178 թիւ շաբաթ աւուր թերթին մէջ
Գ. Մ. ստորագրութեամբ նամակ մը
կարդայի , նամակը գովելի նպատակաւ
և աղղասիրական եռանդով գրուած
էր թէ և , սակայն Պարոն նամակագիրը
տակաւին անփորձ երիտասարդ մը ըւ-
լալուն , այնպիսի ճշկն խնդրոյ մը չա-
փազանց կարեւորութիւն տուած էր ,
իբր թէ այնպիսի խռովութիւններ ու-
րիշ թաղերու մէջ բնաւ ամենեւին տե-
սած և կամ բաժ չըլար , երանելի ինչ
կը գարմանաս , լուսաւորեալ թաղերու
մէջ իսկ . . . Հայութիւն է այս . . . մեր
երկու թաղ խորհրդոյ անդամոց նկատ-
մամբ հարկ չի կար այսպիսի տեւորդ
և խիստ լեզու մը գործածել , քանզի
անոնք ոչ թէ դպրոցին բարեկարգու-
թեան և յառաջագիմութեան խոչնդոտ
ըլլող , այլ ի վաղուց անտի մեղի վար-
ժապետ պէտք է և վարժապետ կու-
ղենք ըսող ուսումնասէր անձինք են ,
նաև Տէօվլէթեան պատուելին դպրոցը
գրուելու համար ջանացողներն ալ անոնք
են , և մինչև անդամ անոր ամսականը
ամսէ ամիս անոնց ջանիւք և աշխա-
տութեամբը ժողովրդէն կը հաւաքուէր
քայց վերջէն ինչ ինչ պարագայներու

առթիւ թէպէտև փոքրիկ ցրտութիւն
մը տիրեց մէջէնին , սակայն մեր խա-
ղաղասիրական միջամտութեամբ յոր-
դորուելով կը շարունակէին իրենց պաշ-
տօնը : Ուստի Պարոն նամակագիրը՝ այդ-
չափ շտապելու չէր , լոյսը և խաւարը ,
նոր աշխարհը հին աշխարհը մէկըմէկ
անցունելու չէր , եթէ գիտնար ըստ տե-
ղոյն և ըստ ժամանակին խօսելու օրէն-
քը , անշուշտ բազմատեղ կարողու-
թիւն պիտի ունենար նոր աշխարհի
նոր մարդոց արարքներն , այս հին աշ-
խարհի հին մարդոց արարքներուն հետ ,
Պարոն նամակագիր , ինչու համար կը
դարմանաս , սիրելիս , « Լոյսդ որ ի քեզ
է , խաւար է , խաւարն որչափ ևս » :
Անշուշտ կը հասկնաս , աս տեղ ինչ լուր
կուղեմսն :

Նաև մեր Պարոն նամակագիրը ,
մեր Գաթիթալի Արեւելեան պատերազմին
համար , Պատրիարքարանն ալ բարեկար-
գելու կելլէ , և Պատրիարքարանի իշ-
խանութեանց և ընթացից վրայով ալ
երկար բարակ լուրջ քննադատութիւն
ներ կընէ , և այս մեր պատերազմը խա-
ղաղեցնելու համար , Պատրիարքարանի
բոլոր օրէնքները ՚ի հիմանէ փոփոխելու
և նորոգելու է կրտէ , զարմանալի , մինչ-
դեռ Պատրիարքարան , իւր հին օրէնք-
ներովն Ղալաթիս , Գումիւթու , Սամա-
թիս , Խսկիւտար ևն . խաղաղեցուց ,
միթէ՞ Գաթիթալցւոց խռովութիւնը խա-
ղաղեցնելու համար , նոր օրէնքներ գը-
նելու պէտք ունեցաւ :

. . . Հայր Խմբագիր , ցաւօք սրտի
կրտսմ , յիշաւի մեր այն երկու թաղա-
կանաց և վարժապետի մէջ տեղի ու-

Նեղած այն չնչին գոտիների պատճառով ես եմ, վասն զի՝ ինչպէս Ձեզ յայտնէ է, այս միջոցին իմ գառն ցաւոցս և տրտմութեանս պատճառաւ տառապեալ և աստանդական եղած եմ, և ահա անցեալ շաբթու մէկ քանի օր գիւղէս բացակայ գտնուած միջոցին՝ այնպիսի դէպք մը պատահեր է. վերջէն Գեր. Պատրիարքական փոխ Տ. Հայրը, նուաւ արս ՚ի Պատրիարքարան հրաւիրելով, հայրաքար մխիթարեց ու յորդորեց որ երթամ զանոնք խաղաղեցնեմ, և այս խաղաղութիւննիս ալ խիստ փառաւոր և շքեղ կերպիւ կատարուեցաւ, այսպէս ։

Շարաթ օր՝ գիւղիս Պէգճեան վարժարանին երկսեռ աշակերտաց քառամսեայ քննութիւնը աւարտեցան, յուլիս 4 կիրակի օրն ալ պարզեաբաշխութեան հանդէսը կատարուեցաւ ի Սուրբ Եկեղեցւոյ խիստ փառաւոր և շքեղ կերպիւ ։ Հանդիսին ներկայ գտնուեցան տեղւոյ Գառաւորն ու Գայմաղամ Պէյն և ուրիշ պաշտօնակալ անձինք, նոյնպէս Յունաց Քահանայք և վարժապետն և ուրիշ երեւելի անձինք, և մեր ազգայինք առ հասարակ արք և կանայք ամենքն ալ ներկայ էին, աշակերտաց կողմանէ Հայերէն և Տաճկերէն գեղեցիկ ճառեր խօսուեցան, Ազգային և բարեմաղթական երգեր երգուեցան խիստ լաւ և վայելուչ բարեկարգութեամբ ։ Ի վերջոյ մեր Արժ. Տէր Նշան Հայրը՝ գրաւոր ճառով մը խրախուսեց և յորդորեց աշակերտներն ու ծնողքները, որ յարասեւն իրենց սոյն ջանից մէջ, նաև օրհնեց մեր Վեհ. Սուլթան Մուրատ

Կայսրը և բոլոր Նախարարները և Պաշտօնեայները ։

Պարս յանձին կը համարեմ այստեղ ինչպէս առանձին՝ նոյնպէս հրապարակաւ իմ խորին շնորհակալութիւնս յայտնել Մանգումէի նամակագիր Գարեգին Էֆէնտիին որ ազգասիրաբար աջակցելով մեր Տէօվլէթեան Կարապետ Պատուելիին, հոգւով չափ աշխատեցան և և ջանացին մեր սոյն հանդիսին թէ աւելի փայլ մը տալու և թէ բարեկարգութեան մասին ։ Շատ ապրին ։

Յետ աւարտման հանդիսին սիրով և միաբանութեամբ և Թաղ խորհրդոյ անդամը և թէ գիւղիս Պատուաւոր անձինք զնացինք ՚ի խորհրդարան, ուր խորհրդակցութեամբ և դպրոցնիս աւելի յառաջագէտ վիճակի մը վերածելու համար, չորս պատուաւոր անձինք գլխորոցիս հոգաբարձու ընտրեցինք, որք են ։

Նիկողոս Էֆ. Ճարտարապետ Սպարաբապետի Դրան
Մարտիրոս » Փիլիպպոսեան
Յարութիւն » Քիւրքճեան
Յարութիւն » Թաշճրպաշքեան

Յոյս մեծ ունեմք Առտուծով, որ յիշեալ Ազգասէր անձինք, անճնուիրաբար պիտի ջանան իրենց սոյն ստանձնած աղիւօդուտ պաշտօնը անճանձիր կատարելով, դպրոցնիս աւելի բարեկարգ և յառաջագէտ վիճակի մը վերածել՝ յօգուտ մեր աղքատիկ և անմեղ մանկուոյն և ՚ի պայծառութիւն Ազգիս . . . Հայր, այս մասին Ձեր Հայ

բաժան և Աղդասիրական լուրջ խորհրդաժողովունիդ ևս խնդրելով :

Մնամ ևայլն
Տ. Մանուկ Գնյ.
Տ. Անդրեասեան

1876 Յուլիս 7

ի Գարթալ

Տեղերնուս անձկութեան առթիւ այս մասն մեր ընելիք խորհրդաժողովունը յաջորդ թուով :

Հայրիկ ,

Հաճեցք զեռեղել Ձեր հանրագում թերթին մի քանի տողերուն մէջ հառաչ մի, զոր Ակնցի գեղահաս Արմենուհի մը սրտէն քաղեցի, սիրտ մը որ քսան տարիէ յետէ իւր գոգցես տարագրեալ ամուսնոյն կարօտէն կը մարի հուրի պէս :

Անշուշտ եղէք, Հայրիկ, որ այս մասն չնորհապարտ պիտի անէք թէ Արմենուհին որոյ սիրտը գոգն ինչ պիտի ամոքէք, և թէ պիտի որ կարօտակէզ սրտի մը թարգմանը կը կանգնիմ :

ՀԱՌԱՅ ԱՐՄԵՆՈՒՀԻՈՅՆ ԱԿՆԵՑԻՈՅ

ԱՌ ՆԺԳԵՀ ՄԻՐԱԿԱՆ ԻՒՐ

Ո՛հ, մեր այն օրեր ուր ես միասին, Միշտ ուրախ զուարթ իւր ձեռն յիմ սրտին ես յենամ զլիսկս յիւր ուսին այնպէս Մշիկ ննջէինք զոյգ մ'աղաւտոյ պէս :

Մեղմիկ ներդաշնակ միմունքդ 'ի բերան Հրճուէինք սրտանց 'ի սրտէ համայն Կաթողին դգուանք մեք վախէինք միշտ և ան ու դողով վախէինք միմունք միշտ :

Խանթակաթ սիրով մինչ սիրէի զինք, Կ'ըսէր ինձ երբեմն անբաժան մեռնիմք :

Փունջ մը տուր այտէդ, հրճուէ սիրելիս, Մի գուցէ նախանձ բաղդը բաժնէ զիս :

Անէծք, ո՛հ, անէծք, մօտեցաւ սիւ օրն եւ ըզմեղ բաժնեց լքեց վիրաւոր Ո՛հ, գրեզ մատնեց յաւէտ դուրպիքի եւ զիս իբր այրի արտասուաց գերի :

Տխուր եմ սիրտ, դառն է իմ վրձակ, Արտասուաց ուղիւսով կը թրջեմ լանջակ Գիշերը մինչ լոյս կաթիլ մի քունի Հաւատա, տէր իմ, կարօտ մնացի :

Այս աղետաւոր դառն օրերս, Անշուշտ հասուցին մահաբեր ցաւս, Որով կը մեռնիմ գուցէ կ'ազատիմ եւ չլրմիս մէջն ճամբադ կը նայիմ :

Եր մեռնիմ սակայն ախսն չէ ինձի Որ կարօտս չառած թաղուիմ նորաւի, Թէ որ ես այսպէս այրի տ'ապրէի, Լաւ չէր որ ցարդ կոյս, անխոց ապրէի :

Հանապազ հառաչ 'ի խորոց սրտէ Դառն կարճակեմ մեկնելէդ յետէ, Օղային ալիքն արգեօք չնո հնչեր Ականջիդ ախուր այս իմ հառաչներ :

Իսկ եթէ կը հնչեն, քարասիրտ ւ'անգութ Խնչպէս խիղճ ունիս, սիրտդ չեմէր թունդ, Երբէք չես խորհիր թէ վարդն անտխակ Չէ կարող տոկալ, կ'ընկնի անխորշակ :

Բայց ո՛չ, սիրելիս այդչափ անգութ չես, Վրձակդ է անգութ որ կ'արդելու քեզ, Գամ մ'եւս դրկել եկ ըզ քո սիրելին՝ Փունջիկներ հիւսել իւր այրած ճակտին :

Ո՛հ, եկուր հողեակ, չեմ ուզեր տկի, Չոր հաց, կծու տիւ հերքէ է ինձի, Բեհեզն՝ մատամբն, բաւ է ինձ կտաւ, Լաւ է քովս լինիս սիրովդ անբաւ :

Շուտ եկուր հողիս, մի ցաւցներ զիս, Եկ քիչ մը շունջ տուր սա այրած սրտիս :

Թէ՛ հւշ, որ մը դոս դիմ մեռած գտնես
Եւ դիմ դուրս հանես սառնային չիւմէն:

Ճգրէ՛ դժ սիրտիկս դիմէ թոքերոս,
Տես թէ ինչ ցաւք կան, հաճութէ ճակատս,
Եւ յետոյ կրկին թաղէ դիմ ի հող.
Մեռցնորն այսպէս դիմ միշտ ապրի թող:

Կրկին խնդրելով որ ներկայս Լուսոյ
մէջ հրատարակել չի մերժէք:

1876 Յունիս 1 յԱկն Սնամ եւային
ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ Հ. ՊԵՒՍԱՆ
Նախկին տպակերտ Նու-
պար-Շանն. փարժարանի

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆՔ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԻԲՕԼԱ ԻՇԵՍՆԻՆ ԳԱՐԱՏԱՂԻ

Որպէս անցեալ շաբթու Միլան իշ-
խանի յայտարարութիւնը համառօտու-
թեամբ Լրագրէն քաղելով մեր ընթեր-
ցողած հաղորդած էինք. նոյնպէս այս
անգամ յիշեալ թերթէն Գարատաղի
Նիքօլա իշխանին առ Հերսէքցիս ուղ-
ղեալ պատերազմական մի յայտարարու-
թիւնն ալ կ'հրատարակեմք, որ ներ-
կային եւ մանաւանդ ազադայ պատ-
մութեան պէտք ունի իւր ուշադրու-
թեան արժանի մի քանի պարզերու-
թեամբն:

«Հերսէքցի ժողովուրդ:

Աստուածային նախախնամութենէն կոչ-
ուած, պարտականութեան զգացումէն մղ-
ուած, իմ փոքր բայց ազատ եւ քաջարի Պե-
տութեանս կամօքը եւ եղբայրական սիրով,

զոր ունիմք ընդ ձեզ, եւ Սերափական ապրէն
գտնուող բոլոր ժողովուրդներն ալ ազատեալ
եւ միացեալ անանելու փախաճով վառեալ,
իզձ եղբայրատիրական զոր իմ նախնիքներէս
ժառանգած ու մուցած եմ, ահաւանիկ Հեր-
սէքցիին կ'հանեմ, դարուց ի վեր զձեզ գե-
րութեան մէջ կաշկանդող չգլխաները խոր-
տակելու համար:

Հերսէքցիներ, հանստատպէս համոզ-
ուած եմ որ ասով ձեր ամենէն աւելի եռան-
դով փախաքած իզձերնիդ կատարած պիտի
լլամ: Ես միշտ եւ ամեն առթի մէջ չեմ
զսոգրած մտածելէ թէ դուք ձեր այդ գլա-
նուած ու այդ կեղծարկեալ թշուառութիւն-
ներով լի վիճակնուդ առաջը, կողառէք այն
օրուան յորում սաճկական զօրութեան ու
բռնութեան գէթ մեր հանրական կուրդ պիտի
ազատէ զձեզ Թուրքիոյ լուծէն:

Հերսէքցիներ, այդքան եռանդեալ
ըլձայեալ օրն ահաւանիկ եկաւ հոռաւ, որ
կիկէ Աստուած կամի՝ շատ բարեկամող կեր-
պեւ ծաղեցաւ մեր վրայ այդ օրը՝ յորում
զձեզ ազատ Հերսէքցիներ ընելու պատե-
րադիր պիտի սկսի: Դիւցաղնութիւնը, քա-
ջութիւնը, հանրական աշխատութիւնն ու
հնազանդութիւնը միանալով մեր յաջողու-
թիւնն յառաջ պիտի բերեն: Աստուծոյ օղ-
նութեամբ շատ չքած Հերսէք պիտի ազա-
տի, եւ դուք ալ ճիշտ՝ ձեր Գարատաղցի եղ-
բայրն ունեցած միեւնոյն ազատութիւնն ու
անկախութիւնը պիտի վայելէք:

Եւ դուք արժանի էք այդմ, Հերսէքցի-
ներ, վասն զի դուք ալ ազատութեան հա-
մար ամեն զոհողութիւն ընելու պատրաստ
եւ յօրժար արիւթեան մ'օրինակը աշխարհի
ցոյց տալու կոչուած քաջամարտիկներ էք,
եւ այդ օրինակը դուք միշտ տուած էք մա-
նաւանդ վերջին տարուոյս մէջ, երբ զօրաւոր
բազկաւ մը սկսաք թօթախել Տաճկոյ լուծը,
քաղաքակրթեալ եւ ազատամիտ աշխարհին
բոլոր յարգանքն ու համակրանքը ձեր վրայ
հրաւիրելով:

Սերվիական ազգին ծագիլ երիտասարդութիւնը միշտ Հերոէքի մէջ աստիճան է, եւ բարբարոսական բռնութեանց ու արհաւիրաց ամբողջ հինգ դարեր անկարող եղան այդ քաջարի սերունդը ջնջելու :

Եւ ահա ասոր համար է որ այս պատերազմը բուն իսկ ձեռք յատուկ պատերազմ մ'է :

Սերվիական առակ մը խիստ լաւ կրթէ, — Հերոէք աշխարհ մարդով լցոյց, իսկ իրմէն մարդ չը պակսեցաւ :

Հերոէքցիներ, վայրկեան մ'իսկ ձեռքէ մի թողուք ձեր գիւցայական քաջութիւնը : Աստուած սղարմած է եւ արդար, գասանհիս եւ իրաւունքնիս սրբազան է, որոյ համար կը պատերազմէիք : Եւ պիտի յաղթենք, ձեզ հետ ես եմ եւ բոլոր Գարատաւայիք : Կեանք կամ մահ, ամենքնիս ալ միտեղ պիտի ասլընք կամ միասեղ պիտի մեռնինք : Օ՛հ ուրեմն յառանջ :

Հերոէքցիներ, յառանջ : Իմ ետեւէս եւ կէք, Գարատաղի դրօշակին հետեւեցէք, որ մեզի հասար փառաւոր իսկ տաճկաց համար ձախորդ անհամար պատերազմներուն վրայն եղած է :

Հերոէքցիներ, Տաճկաստանի բռնաւոր տիրապետութեանը տակ անլուր չարչարանք քաշեցիք, ես ալ ձեզի հետ քաշեցի եւ սրբաւոր խորէն կսկծեցայ : Սախայն ձեր այժմեւ վայելած ազատութիւնը չըլլայ որ մահմէտական կրօնքէ դաճուող ձեր եղբարցը դէմ վրէժխնդիր ըլլալու առաջնորդէ ձեզ :

Կուգեմ որ եղբայրական եւ հաշտասիրական ուղի մը կրէք :

Եւ դուք ալ մի մահմետական կրօնքէ դաճուող Հերոէքցիներ, ինչ որ ըսի ձեր Քրիստոնեայ եղբայրներուն : Նոյնը ձեզի համար ալ հասկցէք : Այն ժամանակները՝ յոյսում ձեր նախնիքը մահմետական կրօնքն ըն-

դունելով վեհապետական իշխանութեան ինչպէս նաեւ ինչ ինչ մասնաւոր առանձնաշընորհմանց մասնակից եղան, այն ատենները շատնց անցան : Տաճկներն ատուք հետզհետէ առին ձեր ձեռքէն, եւ դուք ալ սկսեցիք գառնապէս զգալ Տաճկաց ծանր եւ բռնաւորական հարստահարութիւնը, եթէ բարեւալ վայրկեան մ'եկած չըլլար ձեզ համար, դուք ալ ձեր քրիստոնեայ եղբարցը պէս շատ չանցած՝ լացեա պիտի ըլլայիք :

Մահմետականներ, թէպէտ դուք ուրիշ կրօնք մը կ'աւանդէք, սակայն եւ այնպէս դուք ալ ոչ նուազ մեր եղբայրներն էք, վասն զի ձեր երակներն ալ Սերվիական արիւն կ'կրեն : Եւ ահա ասոր համար է որ ես ալ կուգամ ձեր քրիստոնեայ եղբարցը հետ դձեղ ալ աշատել : Ազատ Հերոէքի մէջ ազատ ժողովուրդներ պիտի ըլլաք դուք : Ձեր ամենուն համար ալ միտեղ մէկ օրէնք մը, միտեղ մէկ արդարութիւն մը պիտի ըլլայ :

Մարդ չպիտի դաշնէ ձեր կրօնքին, որն որ, ամեն ատեն ձեզի համար միշտ սրբազան եւ նուիրական պիտի մնայ, եւ իմ առաջադրութիւնն ու վրանիս ունեցած սէր իբր երաշխաւորութիւն կուտամ ձեզ : Վկայ են այս ըսածիս հարկւրաւոր ձեր կրօնակիցներն, որք Գարատաղի մէջ կ'ընակին եւ որք միշտ իմ երկրիս մէջ ընդունելութիւն օգնութիւն եւ յարգանք դառնան :

Կ'հրաւիրեմ ձեզ, ով Մահմետական Սերվիայիք, որ չըլլայ թէ զէնք վերցնէք ձեր Քրիստոնեայ եղբարցը դէմ : Եթէ չէք կարող պատերազմիլ ձեր քրիստոնեայ եղբարցը հետ Տաճկաց ձեր հինաւոր թշնամուայն դէմ, գոնէ հանգարաւ կեցէք : Եթէ այս կնքի չվարուիք, եթէ ձեր ամեն մէկ վիճակն իւր երեւոյթանին միջոցաւ չը յայտնէ ինքի թէ խաղաղ, հանգարաւ եւ հնազանդ պիտի մնայ, ցաւօք կըսեմ թէ պիտի հարկադրուի իբր իրութեամբ վարուիլ ձեզ հետը :

Կ' փախաքի՜ որ չըլլայ այդպէս, եւ ընդհակառակն կ' յուսամ որ առանց կրօնի խտրութեան, բոլոր Հերտքացոյ մէջ տխորի տիրէ այն ճշմարիտ եղբայրասիրութիւնը, ուսկից տխորի բոլորի ձեր ազատութիւնն ու երջանկութիւնը:

Հերտքացիներ, մեռ ձեռնարկած գործոցն մեծութեանը չափ արկացէք ու քաջութիւն ունեցէք, ուստի նորէն անդամ մ' ալ կ' հրաւիրեմ զձեզ Հերտքացիներ ու Գաւրատագիներ, որ վեհանձն ըլլաք ձեր կուռնի մէջ, եւ ամեն բանէ առաջ յարգէք Աւստրիոյ մեր դրացւոյն եւ մեր բարեկամին երկրին անրոնաբարեկրութիւնը, յարգէք եւ խոր հպատակները:

Հերտքացիներ, ձեր ամենուն ալ կ' դուռնիմ-Միացէք իբրեւ եղբայր Գաւրատագցոյ հետ միատեղ հայրենեայ ազատութեան գործոցն աշխատելու:

Դուք, որոյ անցեալը լի է փառաւոր յիշատակներով, դուք որ Սերվիական ազգին թանկագին մէկ զարդն էք, միացէք իմ դրօշիս ներքեւը: Հերտքը պէտք է որ ազատ ըլլայ:

Ա. Զ. Դ

ԻՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Ա.

Գիտաւորութիւն ունիմք մօտերս ճանապարհորդութիւն մի ընել՝ ինչպէս սոյն թուոյն մէջ ծանուցած ենք, այս առթիւ Լուսոյ Խմբագրութիւնն յանձնած եմք Մեծ. Տիգրան Էֆէնտի Մանավեանին մինչեւ ի վերադարձ մեր: Իսկ Հայաստանեայց Տպարանի եւ այլ գործոց փոխանորդ կարգած ենք Գեր. Տիմոթէոս Ծ. Վարդապետ Սամիրիչ-

եան, որ մեր անուան եղած ամեն տեսակ դրութիւններ ու ծրարներն բունալու արտօնութիւն ունի: Միանգամայն թէ հին եւ նոր բաժանորդագիրներն եւ թէ հանգանակութենէ դուրս շատ հասոյթներն պէտք է ուզուին առ սոյն Շնորհաւանի Վարդապետ եւ անդորրագրերն անտի ստանալ:

Բ.

Մեր անձնուէր Գործակալներէն եւ Պատուարժան Բաժանորդներէն կը խնդրուի որ Լուսոյ անդորրագիրներ կայանալուն իրենց բաժանորդագիրն վճարել բարեհաճին: Այս տեսակ ազդարարութիւն մի յիշուի ծանր է ժամանակիս անձկութեան պատճառաւ, սակայն Լուսոյ Ա. Բ. եւ Գ. շրջաններու բաժանորդագիրներէ 120 ոսկւոյ չափ գումար մի պահանջ մնացած ըլլալուն համար մեր ալ սարսափելի նեղ վիճակի մի ենթարկեալ ենք: Եւ մեր Մեծարդոյ Բաժանորդներն ու անձնուէր Գործակալներն իրենց այս պարտականութիւնը կատարելով մեծ եւ անհամեմատ շնորհ մի մեզ ըրած պիտի համարուին, որուն համար կանխաւ մեր շնորհակալութիւնը կ' յայտնենք:

ՏԵՐ-ԻՄԲԱԳՐ

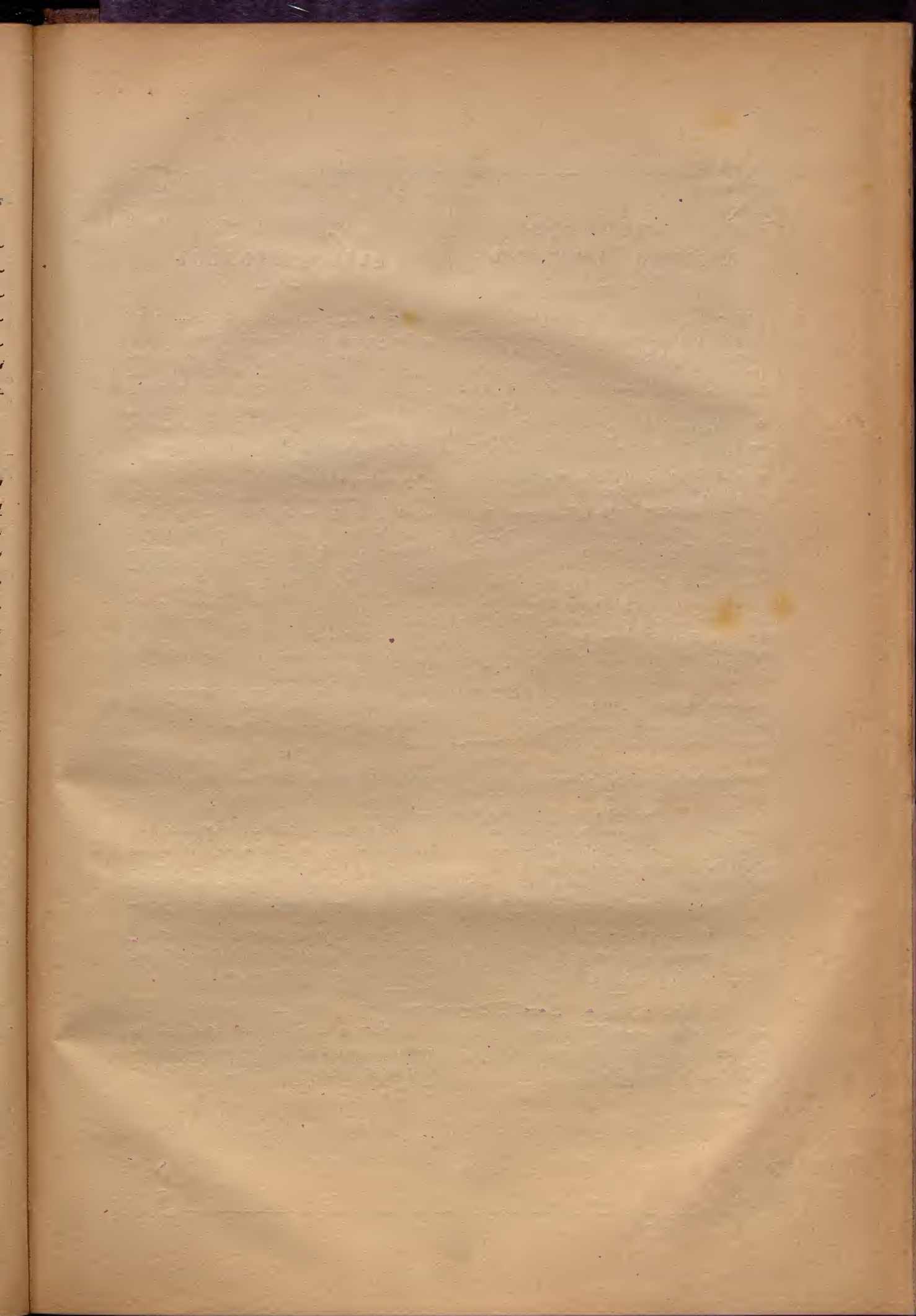
ՀՄԱՅԵԱԿ Ծ. Վ. ԴԻՄԱՔՍԵԱՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ

ՆԵՐՔԵԱՐԱՆ ԳՈՂՏՈՐ ԳՈՂՏՈՐ ԹԻՒ 200

ԱՆՁՆՈՒՆԷՐ

ԳՈՐԾԱԿԱԼԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ակն Գրիգոր Էֆէնտի Թ. Սարրեան
Անդայոյ . Տ. Գրիգոր Սրբազան Տ. Պօղոսն .
Ատաբազար Գէորգ Էֆ. Շիրինեան
Ատանա Տ. Գէորգ Քահանայ Պօյաճեան
Աֆիօն-Գարահիսար Տ. Ղեւոնդ Վ. Շիշ-

մանեան
Գանիրէ Գաւնիկ Էֆ. Գալֆայեան
Ս. Երուսաղէմ Տ. Մեղքիսեղեկ Վ. Մու-

րատեան
Ս. Էջմիածին Տ. Վահան Վ. Բատտամե .
Երզնկայ

Զմիռնիա Յովնանէս Էֆ. Միրզա Վա-

նանդեցի
Թրակիա Մանուկ Էֆ. Յ. Պէզիրճեանց

Խարբերդ Տ. Խաչատուրի . Վարդազարմէն
Կարս Պօղոս Էֆէնտի Մեղքօնեան

Կուտիսա Տ. Գէորգ Ծ. Վ. Դերձակեան
Մանգեսթեր Տ. Ղեւոնդ Ծ. Վ. Փիրզալէմ .

Մուշ Տ. Մամբրէ Սրբ. Մամիկոնեան
Նիկիոյի խաչաւ Էֆ. Էսկիճեան

Շապին Գարահիսար Պաղտատար Էֆ. Ղա-

րիպեան
Շուշի Տ. Խորէն Վ. Ստեփանէ .

Պանտրմա Տ. Ռակի Քահ. Օճանեան
Պալքեսէր Յովնանէս Էֆէնտի Նաւա-

սարդեան
Պաֆրա Տ. Յովնանէս Ք. Տապանեան

Պոնտոս Տ. Մաթթէոս Ծ. Վ. Նազարեան
Պրուսա Տ. Արիտակէս Ծ. Վ. Վանքիւս

Սեբաստիա Տ. Պետրոս Ծ. Վարդապետ
Սիմքիսիսար Յակոբ Էֆ. Տէվրիշեան

Վան Տ. Միքայէլ Աւագ Քահանայ
Տիգրանակերտ Տ. Փիլիպպոս Ծ. Վարդ .

Տիփսիս Տ. Ղազար Աւագ Քահանայ Պա-

լիպալֆայեանց
Օրտոս Գէորգ Էֆ. Զիլճեան

Ֆիլիպպոսայոյ Տ. Գէորգ Վ. Ռուսճուքեան
Ֆօքշան Գաբրիէլ Էֆէնտի Էզաճեան

—
Հանդիսիս Ա. եւ Բ. շրջանաց ամ-

բողջ թիւերն առանձինն կազմեալ կը
ծախուին Խմբագրութեան կեդրոնա-

տեղին , առաջին շրջանի գին 3 իսկ
երկրորդինը 2 1/2 արծաթ Մէճիտ :

ՊԵՅՄԵՆԷՐ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ա. Լուսոյ շրջանն վեցամսեայ է եւ
ամեն շաբաթ օր կ'հրատարակուի :

Բ. Մէկ շրջանի գինն Կ. Պօլսոյ հա-
մար 2 արծաթ Մէճիտ կ'Անիոյ : Գա-
ւառաց համար ճամբու ծախսն Խմբագ-
րութեանս վերայ ըլլալով 2 1/2 Մէճիտ ,
զոր պարտ է հոս կ'Անիոյ վճարել :
Խրաքանչիւր թերթի գինն է 2 դրշ .

Գ. Բաժանորդագրութիւնն խրաքան-
չիւր ամսոյ սկիզբէն կ'սկսի :

Դ. Հրատարակութեան համար զբրի-
ւում ո եւ է նամակ կամ յօդուածներ ,
եթէ երկար եւ անիմաստ ըլլան կ'կըր-
ճատուին , իսկ եթէ անձնական պատ-
ւոյ դէմ կ'ծու ակնարկութիւններ պարու-
նակեն երբէք չեն հրատարակուիր :

Ե. Խմբագրութեանս զբրիւում ամեն
նամակ եւ գրութիւնք թէ հրատարակ-
ւին թէ ոչ ետ չեն դարձուիր :

Զ. ճամբու ծախքն չ'վճարուած նա-
մակ կամ ծրար չ'ընդունուիր :

Է. Ամեն ոք կրնայ դաւառաց մէջ
մեր կողմանէ կարգեալ Գործակալաց
միջոցաւ կամ ուղղակի Խմբագրութեանս
հետ յարաբերութեան մտնել :

Ը. Այն նամակներն որք ստորագրու-
թիւն չեն կրեր կամ ստորագրութեան
տերերն անձանթ են մեզ , չեն հրատա-
րակուիր :

Թ. Խմբագրութեանս վերաբերեալ
նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն պէտք
է ուղղել ի Կ. Պօլիս Եէնի-Գաբու Գում-
սայ փողոց Հայաստանեայց Տպարանը թիւ
200 առ Տէր-Խմբագիր Հմայեակ վարդա-
պետ Դիմաքսեան :

Ժ. Ծանուցման տողն առաջի անգա-
մի համար 3 դահեկան է , իսկ աւելի ան-
գամներու համար դատ սակարկութիւն
կ'ըլլայ :

—
Թերթերնիս ձեռքէ ծախուելէ դատ կը
գտնուի նաեւ Ֆրէսկեան զրատուեր , կա-
մուրջի գլխի պարագան եւ ջրավաճառ Պօ-
ղոս աղայի գրպակը :